

Φ.092.22/6329

ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΜΠΑΛΑΣΚΑΣ ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

(Αρ. Προσφυγής 73087/17)

ΑΠΟΦΑΣΗ

Άρθρο 10 • Ελευθερία της έκφρασης • Ποινή φυλάκισης με αναστολή που επιβλήθηκε σε δημοσιογράφο, κατά παράβαση των προτύπων της Σύμβασης, επειδή αποκάλεσε ένα διευθυντή σχολείου «νεοναζί» σε απάντηση των δημοσίων εκπεφρασμένων απόψεών του

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

5 Νοεμβρίου 2020

Η απόφαση αυτή θα καταστεί οριστική υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 44 § 2 της Σύμβασης. Ενδέχεται να επέλθουν αλλαγές ως προς τη μορφή.

1

Στην υπόθεση Μπαλάσκας κατά Ελλάδας, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Πρώτο Τμήμα), που συνεδριάζει ως Τμήμα με την ακόλουθη σύνθεση:

Ksenija Turković, *Πρόεδρος*,

Linos-Alexandre Sicilianos,

Alena Poláčková,

Péter Paczolay,

Gilberto Felici,

Erik Wennerström,

Lorraine Schembri Orland, *δικαστές*,

και Abel Campos, *Γραμματέας Τμήματος*,

Λαμβάνοντας υπόψη:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ,
ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

REPUBLIQUE HELLENIQUE, MINISTERE DES AFFAIRES ETRANGERES, SERVICE DE
TRADUCTION

HELLENIC REPUBLIC, MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS,
TRANSLATION SERVICE

την προσφυγή (αρ. 73087/17) κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας που κατατέθηκε στο Δικαστήριο δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση») από έναν Έλληνα υπήκοο, τον κ. Ευστράτιο Μπαλάσκα («ο προσφεύγων»), στις 4 Οκτωβρίου 2017·

την απόφαση να κοινοποιηθεί στην Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») η προσφυγή·

τις παρατηρήσεις των διαδίκων·

Αφού διασκέφτηκε κεκλεισμένων των θυρών στις 13 Οκτωβρίου 2020, Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία ελήφθη κατά την ημερομηνία αυτή:

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η προσφυγή αφορά την καταδίκη για προσβολή δια του Τύπου ενός δημοσιογράφου που δημοσίευσε σε τοπική εφημερίδα ένα άρθρο που απέδωσε τα χαρακτηριστικά «νεοναζί» και «θεωρητικός του μορφώματος της «Χρυσής Αυγής»» στο διευθυντή ενός τοπικού σχολείου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Το άρθρο ακολούθησε μια ανάρτηση στο προσωπικό ιστολόγιο του διευθυντή σχολείου με τίτλο «Το απόλυτο ψεύδος είναι ένα: αυτό του Πολυτεχνείου του 1973», αναφερόμενος στη μαζική εξέγερση των φοιτητών κατά της στρατιωτικής δικτατορίας στην Ελλάδα που έλαβε χώρα το Νοέμβριο του 1973. Ο προσφεύγων παραπονέθηκε ότι η καταδίκη του είχε ως αποτέλεσμα την παραβίαση του άρθρου 10 της Σύμβασης.

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

2. Ο προσφεύγων γεννήθηκε το 1962 και ζει στη Μυτιλήνη. Εκπροσωπήθηκε από τον κ. Θ. Θεοδωρόπουλο, δικηγόρο που ασκεί το επάγγελμα του δικηγόρου στην Αθήνα.

3. Η Κυβέρνηση εκπροσωπήθηκε από την πληρεξούσια του Εκπροσώπου της, κα. Σ. Παπαϊωάννου, δικαστική πληρεξούσια στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους.
4. Τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, όπως υποβλήθηκαν από τους διαδίκους, μπορούν να συνοψιστούν ως εξής.
5. Ο προσφεύγων είναι δημοσιογράφος. Το 2013 ήταν αρχισυντάκτης της ημερήσιας εφημερίδας Εμπρός της Λέσβου.
6. Στις 17 Νοεμβρίου 2013, ο διευθυντής του 6^{ου} Γυμνασίου της Μυτιλήνης, Β.Μ., ανάρτησε ένα άρθρο στο προσωπικό του ιστολόγιο με τίτλο «Το απόλυτο ψεύδος είναι ένα: αυτό του Πολυτεχνείου του 1973», αναφερόμενος στη μαζική εξέγερση των φοιτητών του 1973 στην Πολυτεχνική Σχολή που συνέβαλε στο τέλος της στρατιωτικής δικτατορίας στην Ελλάδα. Η 17^η Νοεμβρίου, επέτειος της εξέγερσης, γιορτάζεται ως σχολική αργία.
7. Στις 19 Νοεμβρίου 2013, ένα άρθρο που γράφτηκε από τον προσφεύγοντα προβλήθηκε στις σελίδες 1 και 5 της Εμπρός με τον τίτλο «Ο διευθυντής του 6^{ου} Γυμνασίου Μυτιλήνης, Β.Μ., επιτίθεται, μέσω του προσωπικού του ιστολογίου, το «απόλυτο ψεύδος του Πολυτεχνείου»». Περιελάμβανε το ακόλουθο απόσπασμα:
- «Ο γνωστός δεδηλωμένος νεοναζί γυμνασιάρχης του 6^{ου} Γυμνασίου Μυτιλήνης, Β.Μ., επανέρχεται. Με αφορμή την επέτειο της εξέγερσης του Πολυτεχνείου και εκμεταλλευόμενος την ανοχή των προϊσταμένων του, ο θεωρητικός του μορφώματος της «Χρυσής Αυγής» στη Λέσβο δημοσιεύει στο προσωπικό του ιστολόγιο ... νεοφασιστικά εμésματα, υπό τον τίτλο «Το απόλυτο ψεύδος είναι ένα: Αυτό του Πολυτεχνείου του 1973»».
8. Μετά τη δημοσίευση του άρθρου, ο Β.Μ. υπέβαλε μήνυση κατά του προσφεύγοντος για συκοφαντική δυσφήμιση μέσω του Τύπου.

9. Στις 27 Νοεμβρίου 2013, το Τριμελές Πλημμελειοδικείο Μυτιλήνης πραγματοποίησε ακροαματική διαδικασία της υπόθεσης. Ο προσφεύγων, επικαλούμενος το άρθρο 367 § 1 του Ποινικού Κώδικα, υποστήριξε ότι αυτά που είχε γράψει ήταν αληθή και βασίζονταν σε έννομο συμφέρον. Ειδικότερα, το άρθρο επικεντρώθηκε κυρίως στην ιδιότητα του Β.Μ. ως διευθυντή σχολείου και τη διάδοση των απόψεών του στους μαθητές για την επέτειο της εξέγερσης του Πολυτεχνείου, η οποία ήταν επίσης μια σχολική αργία.

10. Το δικαστήριο έκρινε ότι οι φράσεις «γνωστός δεδηλωμένος νεοναζί γυμνασιάρχης» και «θεωρητικός του μορφώματος της «Χρυσής Αυγής»» αποτελούσαν αξιολογικές κρίσεις και χαρακτηρισμούς και όχι γεγονότα. Έκρινε επίσης ότι από τον τρόπο με τον οποίο εκφράστηκαν προκύπτει ότι υπήρχε πρόθεση προσβολής της τιμής και της φήμης του Β.Μ. Όσον αφορά το επιχείρημα του προσφεύγοντος ότι είχε έννομο συμφέρον να ενημερώσει τους αναγνώστες της εφημερίδας, αυτό δεν θα μπορούσε να γίνει δεκτό, δεδομένου ότι η ανάγκη ενημέρωσης του κοινού θα μπορούσε να ικανοποιηθεί από τη χρήση άλλων, πιο αξιοπρεπών εκφράσεων. Ως εκ τούτου, το δικαστήριο άλλαξε τις κατηγορίες από συκοφαντική δυσφήμιση σε εξύβριση, έκρινε τον προσφεύγοντα ένοχο για προσβολή δια του Τύπου και τον καταδίκασε σε ποινή φυλάκισης έξι μηνών με αναστολή (αρ. απόφασης 1264/ 2013). Άσκησε έφεση κατά της απόφασης αυτής.

11. Στις 11 Ιουλίου 2016, το Τριμελές Εφετείο Πλημμελημάτων Βορείου Αιγαίου («το Εφετείο») πραγματοποίησε ακροαματική διαδικασία της υπόθεσης. Ο προσφεύγων υποστήριξε εκ νέου ότι η πράξη του δεν ήταν παράνομη, δεδομένου ότι τα όσα είχε γράψει στο δημοσιευμένο άρθρο ήταν αληθή και βασίζονταν σε έννομο συμφέρον. Όταν απάντησε στο άρθρο που δημοσιεύτηκε από τον Β.Μ. στο ιστολόγιό του για την επέτειο

της εξέγερσης του Πολυτεχνείου, είχε ασκήσει το δικαίωμά του στην ελευθερία της έκφρασης. Επιπλέον, ισχυρίστηκε ότι οι χαρακτηρισμοί του Β.Μ. βασίζονταν σε εκτεταμένα αποδεικτικά στοιχεία. Ειδικότερα, στις 8 Αυγούστου 2010, ο Β.Μ. είχε δημοσιεύσει ένα άρθρο στην ιστοσελίδα του, το οποίο ανέφερε:

« ... Είναι άκρως σημαντική η επαφή μας και η ουσιαστική σχέση μας με εθνικιστικές οργανώσεις και συνδέσμους (πρβλ. Χρυσή Αυγή), οι οποίες ως κιβωτός διατηρούν το γνήσιο εθνικιστικό Λόγο και Πράξη. ... Πρέπει ως γονείς να παλέψουμε για τη διατήρηση της φυλετικής καθαρότητας. Ο ΕΘΝΙΚΟΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ, η πίστη στη Φυλή και στη Βούληση του Φυλετικού ζωτικού χώρου ... είναι ό,τι το ανώτερο. ... Είναι τιμή να αποκαλούμαστε εθνικοσοσιαλιστές ...».

12. Επιπλέον, από τις 8 Δεκεμβρίου 2010, είχε δημοσιεύσει είκοσι τρία άρθρα στην ιστοσελίδα του σχετικά με την Άρια φυλή, τον εθνικοσοσιαλισμό και τους Σιωνιστές Εβραίους, και είχε αποθηκεύσει την οργάνωση και τις εκδόσεις της Χρυσής Αυγής στα αγαπημένα του. Επιπλέον, είχε δημοσιεύσει μήνυμα στις 25 Σεπτεμβρίου 2009 ζητώντας από τους Έλληνες να ψηφίσουν τη Χρυσή Αυγή. Τέλος, τον Νοέμβριο του 2013, η Ένωση Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης είχε δημοσιεύσει ανακοίνωση καταγγέλλοντας τις απόψεις του Β.Μ. ως φασιστικές. Ομοίως, τον Μάιο του 2015, η Ένωση Εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης είχε δημοσιεύσει ανακοίνωση καταγγέλλοντας οποιονδήποτε υποστηρικτή του ναζισμού «είτε αυτοαποκαλούνταν εθνικοσοσιαλιστής είτε όχι, όπως ο διευθυντής του ... Γυμνασίου Β.Μ., ο οποίος διέδιδε φασιστικές και ρατσιστικές ιδέες». Βάσει των ανωτέρω, οι χαρακτηρισμοί του προσφεύγοντος για τον Β.Μ. είχαν συστήσει αξιολογικές κρίσεις με πραγματική βάση και βασίζονταν σε έννομο συμφέρον – αφενός, την ανάγκη ενημέρωσης του κοινού για

τις παρατηρήσεις του διευθυντή του γυμνασίου για την επέτειο της εξέγερσης του Πολυτεχνείου και, αφετέρου, την ανάγκη αποκατάστασης της αλήθειας, καθώς η ανάρτηση του Β.Μ. περιείχε ψευδείς ισχυρισμούς.

13. Το Εφετείο επικύρωσε την απόφαση του πρωτοδικείου, παρέχοντας την ίδια αιτιολογία. Καταδίκασε τον προσφεύγοντα σε ποινή φυλάκισης τριών μηνών με αναστολή, η οποία ήταν μετατρέψιμη σε πέντε ευρώ ημερησίως (αρ. απόφασης 112/ 2016).

14. Στις 16 Σεπτεμβρίου 2016, ο προσφεύγων άσκησε έφεση επί νομικών ζητημάτων κατά της απόφασης του Εφετείου. Υποστήριξε ότι δεν είχε επαρκή αιτιολογία, δεν είχε νομική βάση και ότι το δικαστήριο ερμήνευσε εσφαλμένα και εφάρμοσε το άρθρο 367 § 2 του Ποινικού Κώδικα. Ειδικότερα, το Εφετείο δεν κατάφερε να αναφερθεί στα αποδεικτικά στοιχεία από τα οποία είχε αποδειχθεί η πρόθεσή του να προσβάλει και, ως εκ τούτου, να εξηγήσει τους λόγους για τους οποίους η πράξη του εξακολουθούσε να θεωρείται παράνομη, παρά τα όσα προβλέπει το άρθρο 367 του Ποινικού Κώδικα. Επιπλέον, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο δεν είχε συμπεριλάβει στο σκεπτικό άλλες εκφράσεις που ο προσφεύγων θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει για να εκφράσει κριτική σε δημόσιο πρόσωπο – το διευθυντή του τοπικού γυμνασίου – και να ενημερώσει το κοινό για τις απόψεις του διευθυντή σχολείου επί ενός ευαίσθητου ζητήματος, όπως η εξέγερση του Πολυτεχνείου.

15. Στις 4 Απριλίου 2017, το Ακυρωτικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή του προσφεύγοντος επί νομικών ζητημάτων (αρ. απόφασης 686/ 2017). Το δικαστήριο έκρινε ότι η απόφαση του Εφετείου περιελάμβανε επαρκή αιτιολογία. Ειδικότερα, είχε αιτιολογηθεί επαρκώς για τους λόγους για τους οποίους οι χρησιμοποιούμενες εκφράσεις ήταν προσβλητικές και δεν ήταν αναγκαίες για την ενημέρωση του κοινού

σχετικά με το άρθρο που δημοσίευσε ο Β.Μ., ένα δημόσιο πρόσωπο, χωρίς να χρειάζεται να προστεθεί ποιες εκφράσεις θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν αντί αυτών. Είχε επίσης συμπεριλάβει επαρκή αιτιολογία ως προς τους λόγους για τους οποίους το άρθρο 367 § 1 δεν είχε εφαρμογή υπό τις περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης, δεδομένου ότι η πρόθεση του προσφεύγοντος να προσβάλει τον Β.Μ. ήταν σαφής. Η απόφαση οριστικοποιήθηκε (καθαρογραφή) στις 25 Απριλίου 2017.

ΣΧΕΤΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

I. ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

16. Οι σχετικές διατάξεις του Ποινικού Κώδικα έχουν ως εξής:

Άρθρο 361

Εξύβριση

«1. Όποιος, εκτός από τις περιπτώσεις της δυσφήμισης (άρθρα 362 και 363), προσβάλλει την τιμή άλλου με λόγο ή με έργο ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους ή με χρηματική ποινή. Η χρηματική ποινή μπορεί να επιβληθεί και μαζί με την ποινή της φυλάκισης.

2. Όταν η προσβολή της τιμής δεν είναι ιδιαίτερα βαριά, αν ληφθούν υπόψη οι περιστάσεις και το πρόσωπο του ατόμου που προσβλήθηκε, ο υπαίτιος τιμωρείται με κράτηση ή με πρόστιμο.

3. Η διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 308 έχει και σ' αυτή την περίπτωση εφαρμογή.»

Άρθρο 362

Δυσφήμιση

«Όποιος με οποιονδήποτε τρόπο ενώπιον τρίτου ισχυρίζεται ή διαδίδει για κάποιον άλλον γεγονός που μπορεί να βλάψει την τιμή ή την υπόληψή του τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών ή με χρηματική

ποινή. Η χρηματική ποινή μπορεί να επιβληθεί και μαζί με την ποινή της φυλάκισης.»

Άρθρο 363

Συκοφαντική δυσφήμιση

«Αν στην περίπτωση του άρθρου 362, το γεγονός είναι ψευδές και ο υπαίτιος γνώριζε ότι αυτό είναι ψευδές τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών, μαζί με τη φυλάκιση μπορεί να επιβληθεί και χρηματική ποινή. Μπορεί επίσης να επιβληθεί και στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων κατά το άρθρο 63.»

Άρθρο 366

«1. Εάν οι [εικαζόμενες δυσφημιστικές πληροφορίες] είναι αληθείς, η πράξη μένει ατιμώρητη ...».

Άρθρο 367

«1. Δεν αποτελούν άδικη πράξη: ... γ) οι εκδηλώσεις [δηλώσεις ή πράξεις] που γίνονται για την εκτέλεση νόμιμων καθηκόντων, την άσκηση νόμιμης εξουσίας ή για τη διαφύλαξη (προστασία) δικαιώματος ή από άλλο δικαιολογημένο ενδιαφέρον ή δ) σε ανάλογες περιπτώσεις.

2. Η προηγούμενη διάταξη δεν εφαρμόζεται: α) όταν οι παραπάνω κρίσεις και εκδηλώσεις [δηλώσεις ή πράξεις] περιέχουν τα συστατικά στοιχεία της πράξης του άρθρου 363, καθώς και β) όταν από τον τρόπο της εκδήλωσης [δήλωσης ή πράξης] ή από τις περιστάσεις υπό τις οποίες τελέστηκε η πράξη, προκύπτει σκοπός εξύβρισης.»

8

II. ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ

17. Στις 4 Οκτωβρίου 2007, η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης εξέδωσε το ψήφισμα 1577 (2007), με τίτλο «Προς την αποποινικοποίηση της δυσφήμισης». Τα σχετικά αποσπάσματά του έχουν ως εξής:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ,
ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
REPUBLIQUE HELLENIQUE, MINISTERE DES AFFAIRES ETRANGERES, SERVICE DE
TRADUCTION
HELLENIC REPUBLIC, MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS,
TRANSLATION SERVICE

«...

6. Οι νόμοι κατά της δυσφήμισης επιδιώκουν το θεμιτό σκοπό της προστασίας της φήμης και των δικαιωμάτων των τρίτων. Ωστόσο, η Συνέλευση προτρέπει τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν αυτούς τους νόμους με τη μέγιστη αυτοσυγκράτηση, καθώς μπορούν να παραβιάζουν σοβαρά την ελευθερία της έκφρασης. Για το λόγο αυτό, η Συνέλευση επιμένει ότι υπάρχουν διαδικαστικές εγγυήσεις που θα επιτρέπουν σε οποιονδήποτε κατηγορείται για δυσφήμιση να τεκμηριώνει τις δηλώσεις του προκειμένου να απαλλαγεί από την πιθανή ποινική ευθύνη.

7. Επιπλέον, οι δηλώσεις ή οι ισχυρισμοί, οι οποίοι γίνονται προς το δημόσιο συμφέρον, ακόμη και αν αποδειχθούν ανακριβείς, δεν θα πρέπει να τιμωρούνται υπό τον όρο ότι έγιναν χωρίς γνώση της ανακρίβειάς τους, χωρίς πρόθεση να προκαλέσουν βλάβη, και η αλήθεια τους ελέγχθηκε με την κατάλληλη επιμέλεια.

8. Η Συνέλευση εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι σε ορισμένα κράτη μέλη η δίωξη για δυσφήμιση χρησιμοποιείται καταχρηστικά σε αυτό που θα μπορούσε να θεωρηθεί ως προσπάθεια των αρχών να φιμώσουν την κριτική των μέσων ενημέρωσης. Αυτή η κατάχρηση – που οδηγεί σε πραγματική αυτολογοκρισία των μέσων ενημέρωσης και προκαλεί προοδευτική συρρίκνωση του δημοκρατικού διαλόγου και της κυκλοφορίας των γενικών πληροφοριών – έχει καταγγεληθεί από την κοινωνία των πολιτών, ιδίως στην Αλβανία, το Αζερμπαϊτζάν και τη Ρωσική Ομοσπονδία.

...

12. Κάθε περίπτωση φυλάκισης επαγγελματία των μέσων ενημέρωσης αποτελεί απαράδεκτο εμπόδιο στην ελευθερία της έκφρασης και συνεπάγεται ότι, παρά το γεγονός ότι το έργο τους είναι προς το δημόσιο συμφέρον, οι δημοσιογράφοι έχουν τη Δαμόκλεια σπάθη να κρέμεται από

πάνω τους. Ολόκληρη η κοινωνία υφίσταται τις συνέπειες όταν οι δημοσιογράφοι φιμώνονται από τέτοιου είδους πιέσεις.

13. Κατά συνέπεια, η Συνέλευση φρονεί ότι οι ποινές φυλάκισης λόγω δυσφήμισης πρέπει να καταργηθούν χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση. Ειδικότερα, προτρέπει τα κράτη των οποίων οι νόμοι εξακολουθούν να προβλέπουν ποινές φυλάκισης – αν και δεν επιβάλλονται στην πραγματικότητα ποινές φυλάκισης – να τις καταργήσουν χωρίς καθυστέρηση, ώστε να μη δώσουν καμία δικαιολογία, όσο αδικαιολόγητη και αν είναι, στις χώρες που εξακολουθούν να τις επιβάλλουν, προκαλώντας έτσι διάβρωση των θεμελιωδών ελευθεριών.

14. Η Συνέλευση καταδικάζει επίσης την καταχρηστική προσφυγή σε αδικαιολόγητα μεγάλες αποζημιώσεις και τόκους σε υποθέσεις δυσφήμισης, και επισημαίνει ότι η καταβολή αποζημίωσης δυσανάλογου ποσού μπορεί επίσης να αντιβαίνει στο άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

10

...

17. Ως εκ τούτου, η Συνέλευση καλεί τα κράτη μέλη:

17.1. να καταργήσουν τις ποινές φυλάκισης για δυσφήμιση χωρίς καθυστέρηση·

17.2. να εγγυηθούν ότι δεν θα υπάρξει κατάχρηση ποινικών διώξεων για δυσφήμιση και να διασφαλίσουν την ανεξαρτησία των εισαγγελέων σε αυτές τις περιπτώσεις·

17.3. να καθορίσουν ακριβέστερα την έννοια της δυσφήμισης στη νομοθεσία τους, ώστε να αποφευχθεί η αυθαίρετη εφαρμογή του νόμου και να διασφαλιστεί ότι το αστικό δίκαιο παρέχει αποτελεσματική προστασία της αξιοπρέπειας των προσώπων που θίγονται από δυσφήμιση·

...

17.5. να τιμωρείται μόνο η υποκίνηση βίας, η ρητορική μίσους και η προώθηση του αρνητισμού με φυλάκιση·

17.6. να αφαιρέσουν από τη νομοθεσία τους για τη δυσφήμιση κάθε αυξημένη προστασία των δημοσίων προσώπων, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, και ειδικότερα ζητεί:

...

17.7. να διασφαλίσουν ότι, σύμφωνα με τη νομοθεσία τους, τα πρόσωπα που διώκονται για δυσφήμιση διαθέτουν τα κατάλληλα μέσα για να υπερασπιστούν τον εαυτό τους, ιδίως τα μέσα που βασίζονται στη διαπίστωση της αλήθειας των ισχυρισμών τους και στο γενικό συμφέρον, και καλεί ιδίως τη Γαλλία να τροποποιήσει ή να καταργήσει το άρθρο 35 του νόμου της 29^{ης} Ιουλίου 1881, το οποίο προβλέπει αδικαιολόγητες εξαιρέσεις που εμποδίζουν τον εναγόμενο να αποδείξει την αλήθεια της υποτιθέμενης δυσφήμισης·

17.8. να θέσουν εύλογα και αναλογικά ανώτατα όρια για τις αποζημιώσεις και τα συμφέροντα σε υποθέσεις δυσφήμισης, έτσι ώστε να μην τεθεί σε κίνδυνο η βιωσιμότητα ενός εναγομένου οργάνου μέσω ενημέρωσης·

17.9. να παρέχουν κατάλληλες νομικές εγγυήσεις κατά των αποζημιώσεων και των τόκων που είναι δυσανάλογα προς την πραγματική ζημία·».

11

ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ

I. ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 10 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

18. Ο προσφεύγων προσάπτει στην ποινική καταδίκη του λόγω του δημοσιευμένου άρθρου του ότι παραβίασε το δικαίωμά του στην ελευθερία της έκφρασης. Στηρίχθηκε στο άρθρο 10 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ,
ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
REPUBLIQUE HELLENIQUE, MINISTERE DES AFFAIRES ETRANGERES, SERVICE DE
TRADUCTION
HELLENIC REPUBLIC, MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS,
TRANSLATION SERVICE

«1. Όλοι έχουν δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία γνώμης και την ελευθερία λήψης και μετάδοσης πληροφοριών και ιδεών χωρίς επέμβαση της δημόσιας αρχής και ανεξαρτήτως συνόρων. Το παρόν άρθρο δεν εμποδίζει τα κράτη να απαιτούν την έκδοση αδειών λειτουργίας σε ραδιοφωνικές, τηλεοπτικές ή κινηματογραφικές επιχειρήσεις.

2. Η άσκηση των ελευθεριών αυτών, δεδομένου ότι συνεπάγεται καθήκοντα και ευθύνες, μπορεί να υπόκειται σε τέτοιες διατυπώσεις, όρους, περιορισμούς ή κυρώσεις που προβλέπονται από το νόμο και είναι αναγκαίες σε μια δημοκρατική κοινωνία, προς το συμφέρον της εθνικής ασφάλειας, της εδαφικής ακεραιότητας ή της δημόσιας ασφάλειας, για την προάσπιση της τάξης ή την πρόληψη του εγκλήματος, για την προστασία της υγείας ή της ηθικής, για την προστασία της υπόληψης ή των δικαιωμάτων των τρίτων, για την παρεμπόδιση της αποκάλυψης των πληροφοριών που λαμβάνονται εμπιστευτικά ή για τη διασφάλιση του κύρους και της αμεροληψίας της δικαστικής εξουσίας.»

12

A. Επί του παραδεκτού

1. Τα επιχειρήματα των διαδίκων

19. Η Κυβέρνηση υποστήριξε ότι ο προσφεύγων δεν είχε εξαντλήσει τα εσωτερικά ένδικα μέσα. Ειδικότερα, με την προσφυγή του επί νομικών ζητημάτων ενώπιον του Ακυρωτικού Δικαστηρίου, προέβαλε επιχειρήματα σχετικά με το σκεπτικό της απόφασης αρ. 112/ 2016 του Εφετείου και την παρανομία των πράξεών του δυνάμει του άρθρου 367 του Ποινικού Κώδικα. Επιπλέον, είχε καταγγείλει ότι το δευτεροβάθμιο δικαστήριο ερμήνευσε εσφαλμένα και εφάρμοσε τις σχετικές διατάξεις, ήτοι τα άρθρα 361 και 367 § 2 του Ποινικού Κώδικα. Επομένως, δεν κατάφερε να επικαλεστεί τα δικαιώματά του δυνάμει του άρθρου 10 της

Σύμβασης ούτε να παραπονεθεί ότι του επιβλήθηκε δυσανάλογη ποινή και, ως εκ τούτου, δεν είχε δώσει στο Ακυρωτικό Δικαστήριο τη δυνατότητα να εξετάσει ενδεχόμενη παραβίαση της Σύμβασης.

20. Ο προσφεύγων αμφισβήτησε το επιχείρημα ότι δεν είχε εξαντλήσει τα εσωτερικά ένδικα μέσα. Υποστήριξε ότι, μολονότι δεν είχε αναφερθεί ρητώς στο άρθρο 10 της Σύμβασης, είχε υποβληθεί κατ' ουσίαν ενώπιον του Ακυρωτικού Δικαστηρίου μια τέτοια αιτίαση. Ειδικότερα, είχε συμπεριλάβει στην προσφυγή του επί νομικών ζητημάτων ότι αυτά που είχε γράψει βασιζόνταν στο έννομο συμφέρον του να εκφράσει την κριτική του για ένα δημόσιο πρόσωπο. Είχε επικαλεστεί το άρθρο 367 του Ποινικού Κώδικα προς τούτο, το οποίο προέβλεπε ότι οι πράξεις του θα παρέμεναν ατιμώρητες, δεδομένου ότι το άρθρο αφορούσε ζήτημα έννομου συμφέροντος. Επιπλέον, είχε αναφερθεί στον ιδιαίτερο ρόλο του Τύπου στην κοινωνία και είχε υποστηρίξει ότι οι χαρακτηρισμοί του για τον Β.Μ. είχαν αποτελέσει έντονη και σκληρή κριτική των απόψεών του και δεν είχαν γραφτεί με σκοπό να προσβάλουν. Έτσι, προέβαλε επιχειρήματα σχετικά με το άρθρο 10 της Σύμβασης, τουλάχιστον κατ' ουσίαν, και είχε δώσει στα εθνικά δικαστήρια τη δυνατότητα να επανορθώσουν για την επικαλούμενη παραβίαση.

13

2. Η εκτίμηση του Δικαστηρίου

21. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι σκοπός του κανόνα περί εξαντλήσεως των εσωτερικών ένδικων μέσων είναι να παρέχει στα Συμβαλλόμενα Κράτη τη δυνατότητα να προλαμβάνουν ή να διορθώνουν τις παραβιάσεις που τους προσάπτουν πριν από την υποβολή των ισχυρισμών αυτών σε αυτό (βλ., μεταξύ πολλών άλλων αρχών, *Selmouni κατά Γαλλίας* [Ευρείας Σύνθεσης], αρ. 25803/ 94, § 74, ΕΔΔΑ 1999-V,

και *Remli κατά Γαλλίας*, 23 Απριλίου 1996, § 33, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-II).

22. Ο κανόνας της εξάντλησης των εσωτερικών ένδικων μέσων πρέπει να εφαρμόζεται με κάποιο βαθμό ευελιξίας και χωρίς υπερβολικό formalισμό. Ταυτόχρονα, απαιτεί, κατ' αρχήν, οι καταγγελίες που πρόκειται να υποβληθούν μεταγενέστερα σε διεθνές επίπεδο να έχουν υποβληθεί ενώπιον των ίδιων αυτών δικαστηρίων, τουλάχιστον κατ' ουσίαν και σύμφωνα με τις τυπικές απαιτήσεις και προθεσμίες που προβλέπονται στο εσωτερικό δίκαιο (βλ., μεταξύ πολλών άλλων αρχών, *Vučkonić και λοιποί κατά Σερβίας* (προκαταρκτική ένσταση) [Ευρείας Σύνθεσης], αρ. 17153/ 11 και 29 άλλες, § 72, 25 Μαρτίου 2014, και *Gherghina κατά Ρουμανίας* (dec.) [Ευρείας Σύνθεσης], αρ. 42219/ 07, §§ 84 – 87, 9 Ιουλίου 2015).

23. Δεν είναι αναγκαίο το δικαίωμα της Σύμβασης να ασκείται ρητώς στο πλαίσιο εσωτερικής διαδικασίας, υπό την προϋπόθεση ότι η αιτίαση ασκείται «τουλάχιστον επί της ουσίας» (βλ. *Fressoz και Roire κατά Γαλλίας* [Ευρείας Σύνθεσης], αρ. 29183/ 95, § 39, ΕΔΔΑ 1999-I, και *Azinas κατά Κύπρου* [Ευρείας Σύνθεσης], αρ. 56679/ 00, § 38, ΕΔΔΑ 2004-III). Αν ο προσφεύγων δεν έχει στηριχθεί στις διατάξεις της Σύμβασης, πρέπει να έχει προβάλει επιχειρήματα με το ίδιο ή παρόμοιο αποτέλεσμα βάσει του εθνικού δικαίου, προκειμένου να παράσχει στα εθνικά δικαστήρια τη δυνατότητα να επανορθώσουν την προβαλλόμενη παράβαση εν πρώτοις (βλ. *Gäfgen κατά Γερμανίας* [Ευρείας Σύνθεσης], αρ. 22978/ 05, § 142, ΕΔΔΑ 2010, και *Καραπαναγιώτου και λοιποί κατά Ελλάδας*, αρ. 1571/ 08, § 29, 28 Οκτωβρίου 2010).

24. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι ο προσφεύγων υπέβαλε στο Ακυρωτικό Δικαστήριο πλήρη απολογισμό της διαδικασίας ενώπιον του Εφετείου και παρουσίασε επιχειρήματα τα οποία ήταν κατ'

14

ουσίαν σχετικά με το άρθρο 10 της Σύμβασης. Ειδικότερα, υποστήριξε ότι αυτό που είχε γράψει στο άρθρο του ήταν αξιολογικές κρίσεις και είχε ειπωθεί χωρίς πρόθεση προσβολής, αλλά στηριζόταν στο έννομο συμφέρον του, ως δημοσιογράφου, εκφράζοντας την κριτική του για τον Β.Μ., ένα δημόσιο πρόσωπο και, ως εκ τούτου, ενημέρωνε την κοινωνία για τις απόψεις του Β.Μ. (βλ. σκέψη 14 ανωτέρω). Το Ακυρωτικό Δικαστήριο, από την πλευρά του, εξέτασε, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, τα επιχειρήματα του προσφεύγοντος και τα απέρριψε (βλ. σκέψη 15 ανωτέρω).

25. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο είναι πεπεισμένο ότι, με τα επιχειρήματα που προέβαλε ενώπιον του Ακυρωτικού Δικαστηρίου, ο προσφεύγων παραπονέθηκε, έστω και σιωπηρώς, για το δικαίωμά του στην ελευθερία της έκφρασης, συμπεριλαμβανομένων επιχειρημάτων σχετικά με την ιδιότητά του ως δημοσιογράφου. Με τον τρόπο αυτό, προέβαλε, τουλάχιστον κατ' ουσίαν, αιτίαση δυνάμει του άρθρου 10 της Σύμβασης ενώπιον του Ακυρωτικού Δικαστηρίου, και το δικαστήριο εξέτασε την αιτίαση αυτή. Επομένως, παρείχε στις εθνικές αρχές τη δυνατότητα που κατ' αρχήν προορίζεται να παρέχεται στα Συμβαλλόμενα Κράτη με το άρθρο 35 § 1 της Σύμβασης, ήτοι να διορθώνουν τις παραβιάσεις που προσάπτουν σε αυτά (βλ. *Muršić κατά Κροατίας* [Ευρείας Σύνθεσης], αρ. 7334/ 13, § 72, ΕΔΔΑ 2016). Επομένως, η ένσταση της Κυβέρνησης σχετικά με τη μη εξάντληση των εσωτερικών ένδικων μέσων πρέπει να απορριφθεί.

26. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι η προσφυγή δεν είναι προδήλως αβάσιμη ούτε απαράδεκτη για οποιουσδήποτε άλλους λόγους που απαριθμούνται στο άρθρο 35 της Σύμβασης. Επομένως, πρέπει να κηρυχθεί παραδεκτή.

15

B. Επί της ουσίας

1. Τα επιχειρήματα των διαδίκων

27. Ο προσφεύγων υποστήριξε ότι η ποινική καταδίκη του είχε παραβιάσει το δικαίωμά του στην ελευθερία της έκφρασης. Από τα προσβαλλόμενα χωρία προκύπτει ότι είχε καταδικαστεί λόγω των αξιολογικών του κρίσεων, οι οποίες, ωστόσο, είχαν επαρκή πραγματική βάση ότι ήταν αληθείς. Επιπλέον, τα εθνικά δικαστήρια δεν είχαν λάβει υπόψη το γενικό πολιτικό και ιστορικό πλαίσιο του δημοσιευμένου άρθρου του. Είχε παρουσιάσει ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων όλα τα αποδεικτικά στοιχεία από τα οποία είχε αποδειχθεί η πραγματική βάση του άρθρου του, όπως άρθρα γραμμένα από τον B.M. σχετικά με τον εθνικοσοσιαλισμό δηλώνοντας ότι ήταν τιμή να αποκαλείται «εθνικοσοσιαλιστής».

28. Ο προσφεύγων υποστήριξε επίσης ότι τα εθνικά δικαστήρια δεν είχαν λάβει υπόψη ότι τα όρια της κριτικής έναντι του B.M. έπρεπε να ερμηνευθούν ευρύτερα, δεδομένου ότι ήταν δημόσιο πρόσωπο, ήτοι ο διευθυντής ενός τοπικού σχολείου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ο οποίος είχε εκφράσει επιπλέον τις απόψεις του επί θέματος ιστορικής σημασίας για την επέτειο της εξέγερσης του Πολυτεχνείου. Ο προσφεύγων, ως δημοσιογράφος, είχε έννομο συμφέρον να ενημερώσει το κοινό για τις απόψεις αυτές.

29. Επιπλέον, ο προσφεύγων επικαλέστηκε την αυξημένη προστασία που παρέχει η Σύμβαση στον Τύπο και υποστήριξε ότι δεν έπρεπε να του επιβληθούν κυρώσεις για το δημοσιευμένο άρθρο του, ιδίως όχι βάσει του ποινικού δικαίου. Στηριζόμενος στη νομολογία του Δικαστηρίου δυνάμει του άρθρου 10 της Σύμβασης, υποστήριξε ότι η ποινική καταδίκη του είχε δυσανάλογη επέμβαση στο δικαίωμά του στην ελευθερία της έκφρασης και δεν είχε επιτύχει μια δίκαιη ισορροπία

μεταξύ του δικαιώματός του στην ελευθερία της έκφρασης και του δικαιώματος προστασίας της φήμης του Β.Μ..

30. Η Κυβέρνηση υποστήριξε ότι οι εκφράσεις του προσφεύγοντος δεν εμπίπτουν στο πεδίο προστασίας του άρθρου 10 της Σύμβασης. Ειδικότερα, στο πλαίσιο της εσωτερικής διαδικασίας διαπιστώθηκε, κατόπιν διεξοδικής αποδεικτικής διαδικασίας, ότι ο προσφεύγων είχε την πρόθεση να προσβάλει τον Β.Μ., ο οποίος ήταν καθηγητής γνωστός στην τοπική κοινότητα, με τη χρήση δυσφημιστικών εκφράσεων που δεν ήταν αναγκαίες για την ενημέρωση των αναγνωστών της εφημερίδας.

31. Ακόμη και αν υποτεθεί ότι υπήρξε επέμβαση του δικαιώματος του προσφεύγοντος στην ελευθερία της έκφρασης, αυτή είχε καθοριστεί από το νόμο, ήτοι τα άρθρα 362 και 363 του Ποινικού Κώδικα, τα οποία ήταν πολύ γνωστά και καθόριζαν με μεγάλη σαφήνεια το πεδίο εφαρμογής τους, και είχε υπηρετήσει θεμιτό σκοπό, δηλαδή την προστασία της φήμης του Β.Μ.. Ο Β.Μ. δεν ήταν δημόσιο πρόσωπο και, ως εκ τούτου, τα ευρύτερα όρια της κριτικής δεν ίσχυαν για αυτόν. Επιπλέον, οι δηλώσεις του προσφεύγοντος δεν είχαν συμβάλει σε συζήτηση μεγαλύτερου δημοσίου συμφέροντος που θα δικαιολογούσε ένα βαθμό πρόκλησης ή υπερβολής.

32. Τέλος, η επέμβαση ήταν αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία. Τα εθνικά δικαστήρια είχαν επιτύχει μια δίκαιη ισορροπία μεταξύ των αντικρουόμενων συμφερόντων, αφού έλαβαν υπόψη όλα τα στοιχεία της διαφοράς. Όλες οι διαδικαστικές εγγυήσεις είχαν παρασχεθεί στον προσφεύγοντα και οι αποφάσεις που δημοσιεύθηκαν είχαν συμπεριλάβει πλήρη και επαρκή αιτιολογία. Η ποινή που του επιβλήθηκε ήταν ποινή φυλάκισης τριών μηνών με αναστολή και υπό τις περιστάσεις της υπόθεσης ήταν αναλογική και δεν μπορούσε να θεωρηθεί υπερβολική.

17

Ακόμη και ο προσφεύγων δεν είχε υποστηρίξει ότι η ποινή ήταν αυστηρή.

2. Η εκτίμηση του Δικαστηρίου

33. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι η καταδίκη του προσφεύγοντος συνιστά «επέμβαση της δημόσιας αρχής» στο δικαίωμά του στην ελευθερία της έκφρασης και ότι τα επιχειρήματα της Κυβέρνησης πρέπει να εξεταστούν σε σχέση με τους περιορισμούς της ελευθερίας της έκφρασης που προβλέπονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 10. Η επέμβαση αυτή θα παραβιάζει τη Σύμβαση εάν δεν πληροί τις απαιτήσεις της εν λόγω παραγράφου. Επομένως, πρέπει να καθοριστεί αν «προβλέπεται από το νόμο», επιδιώκεται ένας ή περισσότεροι από τους θεμιτούς σκοπούς που καθορίζονται στην παράγραφο 2 και ήταν «αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία» για την επίτευξή τους.

18

(α) Προβλέπεται από το νόμο και θεμιτός σκοπός

34. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η επίμαχη επέμβαση προβλεπόταν από το νόμο, ήτοι τα άρθρα 361 και 367 του Ποινικού Κώδικα, και ότι επιδίωκε το θεμιτό σκοπό της προστασίας της φήμης ή των δικαιωμάτων των τρίτων, κατά την έννοια του άρθρου 10 § 2.

(β) Αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία

35. Εν προκειμένω, το ζήτημα είναι αν η επέμβαση ήταν «αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία».

(i) Γενικές αρχές

36. Οι γενικές αρχές για την εκτίμηση της αναγκαιότητας μιας επέμβασης στην άσκηση της ελευθερίας της έκφρασης, οι οποίες συχνά επαναβεβαιώθηκαν από το Δικαστήριο μετά την απόφαση *Handyside*

κατά *Ηνωμένου Βασιλείου* (7 Δεκεμβρίου 1976, Σειρά Α αρ. 24), συνοψίστηκαν στην απόφαση *Stoll κατά Ελβετίας* ([Ευρείας Σύνθεσης], αρ. 69698/ 01, § 101, ΕΔΔΑ 2007-V) και επαναδιατυπώθηκαν πιο πρόσφατα στην απόφαση *Pentikäinen κατά Φινλανδίας* ([Ευρείας Σύνθεσης], αρ. 11882/ 10, § 87, ΕΔΔΑ 2015) και *Bédat κατά Ελβετίας* ([Ευρείας Σύνθεσης], αρ. 56925/ 08, § 48, 29 Μαρτίου 2016):

« (i) Η ελευθερία της έκφρασης αποτελεί ένα από τα βασικά θεμέλια μιας δημοκρατικής κοινωνίας και μία από τις βασικές προϋποθέσεις για την πρόοδό της και για την αυτοεκπλήρωση κάθε ατόμου. Με την επιφύλαξη του άρθρου 10, παράγραφος 2, εφαρμόζεται όχι μόνο στις «πληροφορίες» ή τις «ιδέες» που τυγχάνουν ευνοϊκής υποδοχής ή θεωρούνται αβλαβείς ή ως θέμα αδιαφορίας, αλλά και σε εκείνες που προσβάλλουν, σοκάρουν ή ενοχλούν. Αυτά είναι τα αιτήματα του πλουραλισμού, της ανοχής και της ευρύτητας των αντιλήψεων, χωρίς τα οποία δεν υπάρχει «δημοκρατική κοινωνία». Όπως ορίζεται στο άρθρο 10, η ελευθερία αυτή υπόκειται σε εξαιρέσεις, οι οποίες ... πρέπει, ωστόσο, να ερμηνεύονται αυστηρά, και η ανάγκη για τυχόν περιορισμούς πρέπει να αποδεικνύεται πειστικά ...

(ii) Το επίθετο «αναγκαία», κατά την έννοια του άρθρου 10 § 2, συνεπάγεται την ύπαρξη μιας «επείγουσας κοινωνικής ανάγκης». Τα Συμβαλλόμενα Κράτη έχουν ένα ορισμένο περιθώριο εκτίμησης για την αξιολόγηση της ύπαρξης μιας τέτοιας ανάγκης, αλλά συμβαδίζει με την ευρωπαϊκή εποπτεία, που περιλαμβάνει τόσο τη νομοθεσία όσο και τις αποφάσεις που την εφαρμόζουν, ακόμη και εκείνες που παρέχονται από ένα ανεξάρτητο δικαστήριο. Επομένως, το Δικαστήριο έχει την εξουσία να αποφανθεί οριστικά σχετικά με το αν ένας «περιορισμός» είναι συμβατός με την ελευθερία της έκφρασης, όπως προστατεύεται από το άρθρο 10.

(iii) Καθήκον του Δικαστηρίου, κατά την άσκηση της εποπτικής του αρμοδιότητας, δεν είναι να λάβει τη θέση των αρμοδίων εθνικών αρχών, αλλά να εξετάζει, δυνάμει του άρθρου 10, τις αποφάσεις που εξέδωσαν δυνάμει της εξουσίας εκτίμησής τους. Αυτό δεν σημαίνει ότι η εποπτεία περιορίζεται στο να εξακριβώσει αν το εναγόμενο κράτος άσκησε τη διακριτική του ευχέρεια ευλόγως, προσεκτικά και καλή τη πίστει· αυτό που πρέπει να κάνει το Δικαστήριο είναι να εξετάσει την προσαπτόμενη επέμβαση υπό το πρίσμα της υπόθεσης στο σύνολό της και να διαπιστώσει αν είναι «ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο θεμιτό σκοπό» και αν οι λόγοι που προέβαλαν οι εθνικές αρχές για να τη δικαιολογήσουν είναι «σχετικοί και επαρκείς» ... Κατ' αυτόν τον τρόπο, το Δικαστήριο πρέπει να βεβαιωθεί ότι οι εθνικές αρχές εφάρμοζαν πρότυπα που ήταν σύμφωνα με τις αρχές του άρθρου 10 και, επιπλέον, ότι στηρίχθηκαν σε αποδεκτή εκτίμηση των σχετικών πραγματικών περιστατικών ...».

37. Όταν καλείται να εξετάσει την αναγκαιότητα μιας επέμβασης σε μια δημοκρατική κοινωνία προς το συμφέρον της «προστασίας της φήμης ή των δικαιωμάτων των τρίτων», το Δικαστήριο μπορεί να κληθεί να εξακριβώσει αν οι εγχώριες αρχές πέτυχαν δίκαιη ισορροπία κατά την προστασία δύο αξιών που εγγυάται η Σύμβαση και οι οποίες ενδέχεται να έρχονται σε σύγκρουση μεταξύ τους σε ορισμένες περιπτώσεις, συγκεκριμένα, αφενός, την ελευθερία της έκφρασης που προστατεύεται από το άρθρο 10 και, αφετέρου, το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής ζωής που κατοχυρώνεται στο άρθρο 8 (βλ. *MGN Limited κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, αρ. 39401/ 04, § 142, 18 Ιανουαρίου 2011). Ωστόσο, για να τεθεί σε εφαρμογή το άρθρο 8, μια επίθεση κατά της φήμης ενός ατόμου πρέπει να φθάσει σε ένα ορισμένο επίπεδο σοβαρότητας και να πραγματοποιηθεί κατά τρόπο που να θίγει την προσωπική απόλαυση του δικαιώματος σεβασμού της ιδιωτικής ζωής (βλ. *Bédat*, ό.π., § 72· *Axel*

20

Springer AG κατά Γερμανίας [Ευρείας Σύνθεσης], αρ. 39954/ 08, § 83, 7 Φεβρουαρίου 2012· και *A. κατά Νορβηγίας*, αρ. 28070/ 06, § 64, 9 Απριλίου 2009). Από την άλλη, δεν μπορεί να γίνει επίκληση του άρθρου 8 για την καταγγελία απώλειας της φήμης που είναι η προβλεπόμενη συνέπεια των δικών του ενεργειών κάποιου, όπως, για παράδειγμα, η διάπραξη αξιόποινης πράξης (βλ. *Axel Springer AG*, ό.π., § 83, και *Sidabras και Džiautas κατά Λιθουανίας*, αρ. 55480/ 00 και 59330/ 00, § 49, ΕΔΔΑ 2004-VIII).

38. Όταν το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης εξισορροπείται με το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής ζωής, τα σχετικά κριτήρια που προβλέπει η νομολογία του Δικαστηρίου περιλαμβάνουν: (α) τη συμβολή σε συζήτηση δημοσίου συμφέροντος, (β) το πόσο γνωστός είναι ο ενδιαφερόμενος, (γ) το αντικείμενο του δελτίου ειδήσεων, (δ) την προηγούμενη συμπεριφορά του ενδιαφερομένου και (ε) το περιεχόμενο, τη μορφή και τις συνέπειες της δημοσίευσης. Όταν εξετάζει μια προσφυγή που υποβάλλεται δυνάμει του άρθρου 10, το Δικαστήριο εξετάζει επίσης (στ) τον τρόπο με τον οποίο ελήφθησαν οι πληροφορίες και την αληθοφάνειά τους, και (ζ) τη βαρύτητα της ποινής που επιβλήθηκε στους δημοσιογράφους ή τους εκδότες (βλ. *Couderc και Hachette Filipacchi Associés κατά Γαλλίας* [Ευρείας Σύνθεσης], αρ. 40454/ 07, § 93, ΕΔΔΑ 2015 (αποσπάσματα)· βλ. επίσης *Von Hannover κατά Γερμανίας* (αρ. 2) [Ευρείας Σύνθεσης], αρ. 40660/ 08 και 60641/ 08, §§ 108 – 13, ΕΔΔΑ 2012· *Axel Springer AG*, ό.π., §§ 89 – 95· *Ungváry και Irodalom Kft* κατά Ουγγαρίας, αρ. 64520/ 10, § 45, 3 Δεκεμβρίου 2013· και *Satakunnan Markkinapörssi Oy και Satamedia Oy κατά Φινλανδίας* [Ευρείας Σύνθεσης], αρ. 931/ 13, §§ 165 – 166, ΕΔΔΑ 2017 (αποσπάσματα)).

21

39. Όταν οι εθνικές αρχές έχουν σταθμίσει τα διακυβευόμενα συμφέροντα σύμφωνα με τα κριτήρια που προβλέπει η νομολογία του Δικαστηρίου, απαιτούνται βαρείς λόγοι προκειμένου να υποκαταστήσει την άποψή του με την άποψη των εθνικών δικαστηρίων (βλ. *MGN Limited*, ό.π., §§ 150 και 155· *Palomo Sánchez και λοιποί*, ό.π., § 57· και, πιο πρόσφατα, *Haldimann και λοιποί κατά Ελβετίας*, αρ. 21830/ 09, §§ 54 – 55, ΕΔΔΑ 2015). Κατά την άσκηση της εποπτικής του αρμοδιότητας, το Δικαστήριο πρέπει να εξετάσει την προσαπτόμενη επέμβαση υπό το πρίσμα της υπόθεσης στο σύνολό της, συμπεριλαμβανομένου του περιεχομένου των παρατηρήσεων που διατυπώθηκαν κατά του προσφεύγοντος και του πλαισίου στο οποίο διατυπώθηκαν (βλ. *Radobuljac κατά Κροατίας*, αρ. 51000/ 11, § 57, 28 Ιουνίου 2016).

(ii) Εφαρμογή αυτών των αρχών στην παρούσα υπόθεση

40. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι η υπό κρίση υπόθεση αφορά σύγκρουση ταυτόχρονων δικαιωμάτων – αφενός, το σεβασμό του δικαιώματος του προσφεύγοντος στην ελευθερία της έκφρασης και, αφετέρου, το δικαίωμα του Β.Μ. για σεβασμό της ιδιωτικής του ζωής. Ειδικότερα, το άρθρο του προσφεύγοντος αναφερόταν στον Β.Μ. και τον παρουσίαζε ως θεωρητικό του ακροδεξιού πολιτικού κόμματος Χρυσή Αυγή και τον αποκάλεσε «νεοναζί». Το Δικαστήριο, εξετάζοντας τις δύο αναφορές στο σύνολό τους, θεωρεί ότι οι χαρακτηρισμοί αυτοί δεν ήταν μόνο ικανοί να αμαυρώσουν τη φήμη του Β.Μ., αλλά και να του προκαλέσουν ζημία τόσο στο επαγγελματικό όσο και στο κοινωνικό του περιβάλλον. Κατά συνέπεια, οι κατηγορίες πέτυχαν το απαιτούμενο επίπεδο σοβαρότητας, το οποίο θα μπορούσε να βλάψει τα δικαιώματα του Β.Μ. δυνάμει του άρθρου 8 της Σύμβασης.

22

41. Όταν οι εθνικές δικαιοδοσίες έχουν ασκήσει εξισορρόπηση σε σχέση με τα δικαιώματα αυτά, το Δικαστήριο πρέπει να εξετάσει αν, κατά την εκτίμησή τους, εφάρμοσαν τα κριτήρια που καθορίστηκαν στη σχετική νομολογία του (βλ. *Axel Springer AG*, ό.π., § 88) και αν οι λόγοι που τις οδήγησαν στη λήψη των προσαπτόμενων αποφάσεων ήταν επαρκείς και σχετικοί για να δικαιολογήσουν την επέμβαση στο δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης (βλ. *Cicad κατά Ελβετίας*, αρ. 17676/ 09, § 52, 7 Ιουνίου 2016). Θα το πράξει εξετάζοντας τα κριτήρια που καθορίζονται στη νομολογία του και τα οποία είναι συναφή με την υπό κρίση υπόθεση.

(1) Συμβολή σε συζήτηση δημοσίου συμφέροντος

42. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 10 § 2 της Σύμβασης, υπάρχει μικρό περιθώριο εφαρμογής για τους περιορισμούς της ελευθερίας της έκφρασης σε δύο τομείς, δηλαδή τον πολιτικό λόγο και τα θέματα δημοσίου συμφέροντος (βλ. *Sürek κατά Τουρκίας* (αρ. 1) [Ευρείας Σύνθεσης], αρ. 26682/ 95, § 61, ΕΔΔΑ 1999-IV· *Lindon, Otchakovsky-Laurens και July κατά Γαλλίας* [Ευρείας Σύνθεσης], αρ. 21279/ 02 και 36448/ 02, § 46, ΕΔΔΑ 2007-IV· *Axel Springer AG*, ό.π., § 90· και *Morice κατά Γαλλίας* [Ευρείας Σύνθεσης], αρ. 29369/ 10, § 125, ΕΔΔΑ 2015). Κατά συνέπεια, ένα υψηλό επίπεδο προστασίας της ελευθερίας της έκφρασης, με τις αρχές να έχουν έτσι ένα ιδιαίτερα στενό περιθώριο εκτίμησης, θα παρέχεται κανονικά όταν οι παρατηρήσεις αφορούν ζήτημα δημοσίου συμφέροντος (βλ. *Gouveia Gomes Fernandes και Freitas e Costa κατά Πορτογαλίας*, αρ. 1529/ 08, § 47, 29 Μαρτίου 2011· και *Morice*, ό.π., § 125). Ένας βαθμός εχθρότητας (βλ. *E.K. κατά Τουρκίας*, αρ. 28496/ 95, §§ 79 – 80, 7 Φεβρουαρίου 2002, και *Morice*, ό.π., § 125) και η ενδεχόμενη σοβαρότητα ορισμένων παρατηρήσεων (βλ. *Thoma κατά Λουξεμβούργου*, αρ. 38432/ 97, § 57, ΕΔΔΑ 2001-III, και

23

Morice, ό.π., § 125) δεν παρακάμπτουν το δικαίωμα σε υψηλό επίπεδο προστασίας, δεδομένης της ύπαρξης ενός θέματος δημοσίου συμφέροντος (βλ. *Paturel κατά Γαλλίας*, αρ. 54968/ 00, § 42, 22 Δεκεμβρίου 2005, και *Morice*, ό.π., § 125).

43. Ο Τύπος διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο σε μια δημοκρατική κοινωνία. Μολονότι δεν πρέπει να υπερβαίνει ορισμένα όρια, ιδίως όσον αφορά τη φήμη και τα δικαιώματα των τρίτων, καθώς και την ανάγκη να αποτραπεί η αποκάλυψη των πληροφοριών που ελήφθησαν εμπιστευτικά, το καθήκον του είναι εντούτοις να μεταδίδει – κατά τρόπο σύμφωνο με τις υποχρεώσεις και τις ευθύνες του – πληροφορίες και ιδέες για όλα τα θέματα δημοσίου συμφέροντος (βλ. *De Haes και Gijssels κατά Βελγίου*, 24 Φεβρουαρίου 1997, § 37, *Reports 1997-I· Bladet Tromsø και Stensaas κατά Νορβηγίας* [Ευρείας Σύνθεσης], αρ. 21980/ 93, § 62, ΕΔΔΑ 1999-III· *Thoma*, ό.π., §§ 43 – 45· και *Tourancheau και July κατά Γαλλίας*, αρ. 53886/ 00, § 5, 24 Νοεμβρίου 2005).

24

44. Το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι το δημόσιο συμφέρον αφορά ζητήματα που επηρεάζουν το κοινό σε τέτοιο βαθμό ώστε να μπορεί νομίμως να ενδιαφέρεται για αυτά, τα οποία προσελκύουν την προσοχή του ή τα οποία το αφορούν σε σημαντικό βαθμό, ιδίως για το ότι επηρεάζουν την ευημερία των πολιτών ή τη ζωή της κοινότητας. Αυτό ισχύει επίσης για θέματα που μπορούν να οδηγήσουν σε σημαντική διαμάχη, τα οποία αφορούν ένα σημαντικό κοινωνικό ζήτημα, ή που συνεπάγονται ένα πρόβλημα για το οποίο το κοινό θα είχε συμφέρον να ενημερωθεί σχετικά (βλ. *Couderc και Hachette Filipacchi Associés*, ό.π., § 103, με περαιτέρω αναφορές).

45. Όσον αφορά τις περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, προκειμένου να καθοριστεί αν το περιεχόμενο του άρθρου μπορεί να θεωρηθεί ως πληροφορία για ζήτημα δημοσίου συμφέροντος,

πρέπει να εκτιμηθεί το άρθρο στο σύνολό του, καθώς και η ουσία των πληροφοριών που γνωστοποιούνται σε αυτό. Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι ο προσφεύγων στο άρθρο του επιδίωξε να μοιραστεί πληροφορίες σχετικά με ένα άρθρο που δημοσιεύτηκε πρόσφατα από τον Β.Μ. αναφορικά με την εξέγερση του Πολυτεχνείου. Σημειώνεται ότι η εξέγερση του Πολυτεχνείου του 1973 ήταν μια φοιτητική διαδήλωση που συνέβαλε στο τέλος της στρατιωτικής δικτατορίας στην Ελλάδα, και ότι η εν λόγω ημερομηνία εορτάζεται ως σχολική αργία. Ως εκ τούτου, οι απόψεις του Β.Μ. για το θέμα, ο οποίος αναφέρθηκε σε αυτό ως «το απόλυτο ψεύδος» σε μια εποχή που ήταν ο διευθυντής ενός τοπικού σχολείου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ήταν σε θέση να προκαλέσουν σημαντική διαμάχη. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, το Δικαστήριο δέχεται ότι το άρθρο του προσφεύγοντος που αναφέρει τις απόψεις του Β.Μ., όπως εκφράστηκαν στο ιστολόγιό του, αφορούσε ζήτημα δημοσίου συμφέροντος και ότι ο προσφεύγων, ως δημοσιογράφος, είχε το δικαίωμα να μεταδώσει πληροφορίες επί του θέματος.

25

46. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι τα εθνικά δικαστήρια δεν εξέτασαν το άρθρο στο σύνολό του, αλλά εστίασαν στους χαρακτηρισμούς που χρησιμοποίησε ο προσφεύγων, όντας αποκομμένοι από το ευρύτερο πλαίσιο και, ως εκ τούτου, δεν κατάφεραν να συμπεριλάβουν τις όποιες σκέψεις στην εκτίμησή τους όσον αφορά τη συμβολή του άρθρου του προσφεύγοντος σε ένα ζήτημα δημοσίου συμφέροντος. Μολονότι αναγνώρισαν ότι είχε έννομο συμφέρον να ενημερώσει το κοινό, δεν συνήγαγαν συμπεράσματα από αυτό (βλ. σκέψεις 10, 13 και 15 ανωτέρω). Επομένως, δεν κατάφεραν να αξιολογήσουν αν το άρθρο του προσφεύγοντος συνέβαλε ή όχι σε συζήτηση δημοσίου συμφέροντος.

(2) Πόσο γνωστός είναι ο ενδιαφερόμενος, η προηγούμενη συμπεριφορά του και το αντικείμενο του άρθρου

47. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ ιδιωτών και προσώπων που ενεργούν σε δημόσιο πλαίσιο, ως πολιτικά ή δημόσια πρόσωπα. Κατά συνέπεια, ενώ ένας ιδιώτης άγνωστος στο κοινό μπορεί να ζητήσει ιδιαίτερη προστασία του δικαιώματός του στην ιδιωτική ζωή, το ίδιο δεν ισχύει για τα δημόσια πρόσωπα (βλ. *Minelli κατά Ελβετίας* (dec.), αρ. 14991/ 02, 14 Ιουνίου 2005, και *Petrenco κατά Μολδαβίας*, αρ. 20928/ 05, § 55, 30 Μαρτίου 2010). Για αυτά, τα όρια των επικριτικών σχολίων είναι ευρύτερα, δεδομένου ότι αυτά τα πρόσωπα είναι αναπόφευκτα και εν γνώσει τους εκτεθειμένα σε δημόσιο έλεγχο και, ως εκ τούτου, πρέπει να επιδεικνύουν έναν ιδιαίτερα υψηλό βαθμό ανοχής (βλ. *Ayhan Erdoğlan κατά Τουρκίας*, αρ. 39656/ 03, § 25, 13 Ιανουαρίου 2009, και *Kuliś κατά Πολωνίας*, αρ. 15601/ 02, § 47, 18 Μαρτίου 2008). Έτσι, το δικαίωμα ενός ατόμου στην ιδιωτική ζωή θα διαφέρει ανάλογα με το αν έχει ή όχι επίσημα καθήκοντα (βλ., *mutatis mutandis*, *Couderc και Hachette Filipacchi Associés*, ό.π., § 119).

48. Το Δικαστήριο έχει επίσης παρατηρήσει σε αρκετές περιπτώσεις ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι πρέπει να έχουν την εμπιστοσύνη του κοινού σε συνθήκες απαλλαγμένες από αδικαιολόγητες διαταραχές, προκειμένου να είναι επιτυχείς στην εκτέλεση των καθηκόντων τους και, ως εκ τούτου, μπορεί να αποδειχθεί αναγκαίο να τους προστατεύσει από προσβλητικές και καταχρηστικές λεκτικές επιθέσεις όταν βρίσκονται σε υπηρεσία (βλ., ιδιαιτέρως *Janowski κατά Πολωνίας* [Ευρείας Σύνθεσης], αρ. 25716/ 94, § 33, ΕΔΔΑ 1999-I· *Nikula κατά Φινλανδίας*, αρ. 31611/ 96, § 48, ΕΔΔΑ 2002-II και *Busuioc κατά Μολδαβίας*, αρ. 61513/ 00, § 64, 21 Δεκεμβρίου 2004). Επιπλέον, έχει γίνει δεκτό ότι τα όρια της αποδεκτής κριτικής σε σχέση με τους δημοσίους υπαλλήλους που ασκούν τις

εξουσίες τους μπορεί, βεβαίως, σε ορισμένες περιπτώσεις να είναι ευρύτερα από ό,τι έναντι των ιδιωτών. Ωστόσο, δεν μπορεί να ειπωθεί ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι εν γνώσει τους είναι ανοιχτοί σε στενό έλεγχο κάθε λόγου και πράξης τους, στο βαθμό στον οποίο οι πολιτικοί είναι και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να αντιμετωπίζονται επί ίσοις όροις με τους τελευταίους όσον αφορά την κριτική των πράξεών τους (βλ. *Ležník κατά Σλοβακίας*, αρ. 35640/ 97, § 53, ΕΔΔΑ 2003-IV).

49. Όσον αφορά τις περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι, κατά την Κυβέρνηση, ο Β.Μ. είχε δικαίωμα μεγαλύτερης προστασίας της ιδιωτικής του ζωής, δεδομένου ότι δεν ήταν δημόσιο πρόσωπο.

50. Συναφώς, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι ο Β.Μ. ήταν δημόσιος υπάλληλος, ήτοι ο διευθυντής ενός τοπικού σχολείου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και, ως εκ τούτου, είχε ορισμένη προστασία (βλ. σκέψη 48 ανωτέρω). Ωστόσο, ο Β.Μ. είχε δημοσιεύσει τακτικά τις απόψεις του για πολιτικά θέματα σε προσωπικά ιστολόγια, όπως αποδεικνύεται από πολυάριθμα έγγραφα που υποβλήθηκαν τόσο ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων όσο και του Δικαστηρίου. Πράγματι, το άρθρο για το οποίο καταδικάστηκε ο προσφεύγων ακολούθησε ένα άρθρο που δημοσιεύτηκε από τον Β.Μ. και επέκρινε τις απόψεις που εκφράστηκαν σε αυτό. Επομένως, ακόμη και αν ο Β.Μ. δεν μπορούσε να συγκριθεί με ένα δημόσιο πρόσωπο έχοντας υπόψη τη δραστηριότητα του του διευθυντή, εξακολουθούσε να εκτίθεται σε δημοσιογραφική κριτική από τη δημοσιότητα που επέλεξε να δώσει σε ορισμένες από τις ιδέες ή τις πεποιθήσεις του, ορισμένες από τις οποίες ήταν πιθανό να οδηγήσουν σε σημαντική αντιπαράθεση (βλ. *Brunet-Lecomte και Lyon Mag' κατά Γαλλίας*, αρ. 17265/ 05, § 46, 6 Μαΐου). Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης ότι, όσον αφορά τους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι αποτελούν σύμβολο

εξουσίας για τους μαθητές τους στον τομέα της εκπαίδευσης, έχει κρίνει στο παρελθόν ότι τα ειδικά καθήκοντα και ευθύνες που τους ανατίθενται ισχύουν επίσης σε κάποιο βαθμό για τις δραστηριότητές τους εκτός σχολείου (βλ. *Gollnisch κατά Γαλλίας* (dec.), αρ. 48135/ 08, 7 Ιουνίου 2011 και τις υποθέσεις που αναφέρονται σε αυτήν). Κατά συνέπεια, ο B.M. εκτέθηκε πρόθυμα σε δημόσιο έλεγχο δηλώνοντας τις πολιτικές του απόψεις και, ως εκ τούτου, έπρεπε να αναμένει προσεκτικό έλεγχο των λόγων του και να επιδείξει υψηλότερο βαθμό ανοχής απέναντι σε πιθανές επικρίσεις για τις δηλώσεις του από πρόσωπα που δεν συμμερίζονταν τις απόψεις του (βλ. *GRA Stiftung gegen Rassismus und Antisemitismus κατά Ελβετίας*, αρ. 18597/ 13, § 65, 9 Ιανουαρίου 2018).

51. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι τα εθνικά δικαστήρια δεν αναφέρθηκαν ρητώς στα προαναφερθέντα σημεία. Ειδικότερα, το Εφετείο αναγνώρισε ότι τα πραγματικά περιστατικά που περιέχονται στο άρθρο του προσφεύγοντος και οι συνοδευτικές αξιολογικές κρίσεις αφορούσαν τον B.M. υπό την ιδιότητά του ως διευθυντή ενός τοπικού σχολείου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ο οποίος ήταν γνωστός στην τοπική κοινότητα. Εντούτοις, δεν κατάφερε να εξετάσει κατά πόσον η ιδιότητα του B.M. ως δημοσίου υπαλλήλου και η προηγούμενη συμπεριφορά του ήταν ικανές να επηρεάσουν την προστασία που θα μπορούσε να του παρασχεθεί. Επιπλέον, δεν κατάφερε να λάβει υπόψη ότι το δελτίο του προσφεύγοντος αφορούσε τις απόψεις που ο B.M. είχε μοιραστεί δημοσίως μέσω του ιστολογίου του επί ενός πολιτικού ζητήματος (βλ. σκέψεις 11 – 13 ανωτέρω) και, ως εκ τούτου, αναμενόταν να προσελκύσουν μεγαλύτερη προσοχή και να οδηγήσουν σε σημαντική διαμάχη.

(3) Ο τρόπος με τον οποίο ελήφθησαν οι πληροφορίες και η αληθοφάνειά τους

52. Το Δικαστήριο τονίζει εξ αρχής τη σημασία που αποδίδει στην ανάληψη από τους δημοσιογράφους των καθηκόντων και των ευθυνών τους, καθώς και στις ηθικές αρχές που διέπουν το επάγγελμά τους. Στο πλαίσιο αυτό, επαναλαμβάνει ότι το άρθρο 10 προστατεύει το δικαίωμα των δημοσιογράφων να αποκαλύπτουν πληροφορίες για θέματα γενικού ενδιαφέροντος, υπό την προϋπόθεση ότι ενεργούν καλή τη πίστει και με σαφή πραγματική βάση και παρέχουν «αξιόπιστες και ακριβείς» πληροφορίες σύμφωνα με τη δεοντολογία της δημοσιογραφίας (βλ. *Fressoz και Roire κατά Γαλλίας* [Ευρείας Σύνθεσης], αρ. 29183/ 95, § 54, ΕΔΔΑ 1999-I).

53. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει επίσης ότι, προκειμένου να εκτιμηθεί η αιτιολόγηση μιας προσαπτόμενης δήλωσης, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ των δηλώσεων των πραγματικών περιστατικών και των αξιολογικών κρίσεων. Ενώ η ύπαρξη των γεγονότων μπορεί να αποδειχθεί, η αλήθεια των αξιολογικών κρίσεων δεν είναι επιδεκτική της απόδειξης. Η ταξινόμηση μιας δήλωσης ως ένα γεγονός ή ως μια αξιολογική κρίση είναι θέμα που, πρώτον, εμπίπτει στο περιθώριο εκτίμησης των εθνικών αρχών, ιδίως των εθνικών δικαστηρίων. Εντούτοις, ακόμη και όταν μια δήλωση ισοδυναμεί με αξιολογική κρίση, πρέπει να υπάρχει επαρκής πραγματική βάση για να την υποστηρίξει, αποτυχία της οποίας θα είναι υπερβολική (βλ. *Pedersen και Baadsgaard κατά Δανίας* [Ευρείας Σύνθεσης], αρ. 49017/ 99, § 76, ΕΔΔΑ 2004-XI· και για υποθέσεις ειδικά κατά της Ελλάδας, βλ. *Μήκα κατά Ελλάδας*, αρ. 10347/ 10, § 31, 19 Δεκεμβρίου 2013· *Κουτσογιάντος και Πανταζής κατά Ελλάδας*, αρ. 54608/ 09 και 54590/ 09, § 40, 22 Σεπτεμβρίου 2015· *Καψής και Δανίκας κατά Ελλάδας*, αρ. 52137/ 12, § 34, 19 Ιανουαρίου

2017· *Αθανάσιος Μακρής κατά Ελλάδας*, αρ. 55135/ 10, § 26, 9 Μαρτίου 2017· και *Παρασκευόπουλος κατά Ελλάδας*, αρ. 64184/ 11, § 32, 28 Ιουνίου 2018).

54. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει επίσης ότι έχει διαπιστώσει στο παρελθόν ότι όροι όπως «νεοφασίστας» και «ναζί» δεν δικαιολογούν αυτομάτως την καταδίκη για δυσφήμιση λόγω του ειδικού στίγματος που συνδέεται με αυτούς (βλ. *Scharsach και News Verlagsgesellschaft κατά Αυστρίας*, αρ. 39394/ 98, § 43, ΕΔΔΑ 2003-XI). Στην υπόθεση *Bodrožić κατά Σερβίας* (αρ. 32550/ 05, § 51, 23 Ιουνίου 2007), το Δικαστήριο επανέλαβε την άποψή του ότι οι γενικά προσβλητικές εκφράσεις «ηλίθιος» και «φασίστας» μπορούν να θεωρηθούν αποδεκτές επικρίσεις σε ορισμένες περιπτώσεις (βλ. *Bodrožić, ό.π.· Oberschlick κατά Αυστρίας (αρ. 2)*, απόφαση της 1^{ης} Ιουλίου 1997, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-IV· *Feldek κατά Σλοβακίας*, αρ. 29032/ 95, ΕΔΔΑ 2001-VIII). Παρατήρησε επίσης στην υπόθεση *Bodrožić* ότι το να αποκαλείς κάποιον φασίστα, ναζί ή κομμουνιστή δεν μπορεί από μόνο του να ταυτιστεί με μια πραγματική δήλωση της κομματικής σχέσης του προσώπου αυτού (βλ., *mutatis mutandis*, *Feldek κατά Σλοβακίας, ό.π.*, § 86). Επιπλέον, στην υπόθεση *Gavrionici κατά Μολδαβίας* (αρ. 25464/ 05, 15 Δεκεμβρίου 2009), το Δικαστήριο διαπίστωσε παραβίαση του άρθρου 10 μετά την καταδίκη του προσφεύγοντος ότι φέρεται να χρησιμοποίησε τη λέξη «φασίστας» εναντίον ενός δημόσιου λειτουργού.

55. Όσον αφορά τις περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι το άρθρο αναφερόταν στις απόψεις του Β.Μ. όπως αναρτήθηκαν στο ιστολόγιό του και ότι, ως εκ τούτου, η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για τη λήψη των πληροφοριών που αναφέρθηκαν δεν αμφισβητήθηκε. Όσον αφορά την ειλικρίνεια των δηλώσεων που περιλαμβάνονται στο δελτίο, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι τα εθνικά

δικαστήρια ταξινόμησαν τους χαρακτηρισμούς που χρησιμοποίησε ο προσφεύγων, «γνωστός δεδηλωμένος νεοναζί γυμνασιάρχης» και «θεωρητικός του μορφώματος της «Χρυσής Αυγής»», ως αξιολογικές κρίσεις και δεν βλέπει κανένα λόγο να κρίνει διαφορετικά. Εντούτοις, το Δικαστήριο θεωρεί ότι τα εθνικά δικαστήρια δεν κατάφεραν να αξιολογήσουν αν οι εν λόγω αξιολογικές κρίσεις στηρίζονταν σε πραγματικό πλαίσιο βάσει των άρθρων που είχε δημοσιεύσει προηγουμένως ο Β.Μ. και τους είχε επιστήσει την προσοχή ο προσφεύγων. Επομένως, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι, μολονότι τα εθνικά δικαστήρια ταξινόμησαν ορθώς τους όρους που χρησιμοποίησε ο προσφεύγων ως αξιολογικές κρίσεις, δεν κατάφεραν να εξετάσουν εάν υποστηρίχθηκαν επαρκώς από πραγματική βάση.

(4) Το περιεχόμενο, η μορφή και οι συνέπειες της δημοσίευσης

56. Ο τρόπος με τον οποίο δημοσιεύεται μια φωτογραφία ή ένα δελτίο και ο τρόπος με τον οποίο ο ενδιαφερόμενος εκπροσωπείται στη φωτογραφία ή το δελτίο μπορούν επίσης να αποτελούν παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη (βλ. *Wirtschafts-Trend Zeitschriften-Verlagsgesellschaft m.b.H. κατά Αυστρίας* (αρ. 3), αρ. 66298/ 01 και 15653/ 02, § 47, 13 Δεκεμβρίου 2005· *Ρέκλος και Δαβουρλή κατά Ελλάδας*, αρ. 1234/ 05, § 42, 15 Ιανουαρίου 2009· και *Jokitaipale και λοιποί κατά Φινλανδίας*, αρ. 43349/ 05, § 68, 6 Απριλίου 2010). Ο βαθμός στον οποίο το δελτίο και η φωτογραφία έχουν διαδοθεί μπορεί επίσης να αποτελέσει σημαντικό παράγοντα, ανάλογα με το αν η εφημερίδα είναι εθνική ή τοπική, και έχει μεγάλη ή περιορισμένη κυκλοφορία (βλ. *Karhuvaara και Iltalehti κατά Φινλανδίας*, αρ. 53678/ 00, § 47, ΕΔΔΑ 2004-X, και *Gurgenidze κατά Γεωργίας*, αρ. 71678/ 01, § 55, 17 Οκτωβρίου 2006). Ο δίκαιος χαρακτήρας των μέσων που

31

χρησιμοποιούνται για την απόκτηση πληροφοριών και την αναπαραγωγή τους για το κοινό και ο σεβασμός που δείχνουν για το πρόσωπο που είναι το αντικείμενο του δελτίου ειδήσεων είναι επίσης βασικά κριτήρια που πρέπει να ληφθούν υπόψη (βλ. *Egeland και Hanseid κατά Νορβηγίας*, αρ. 34438/ 04, § 61, 16 Απριλίου 2009).

57. Όσον αφορά το περιεχόμενο και τη μορφή του άρθρου που έγραψε ο προσφεύγων, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι το εθνικό δικαστήριο προέβη σε διάκριση μεταξύ των πραγματικών περιστατικών και των αξιολογικών κρίσεων και έκρινε ότι ο προσφεύγων είχε χρησιμοποιήσει κρίσιμες αξιολογικές κρίσεις, όπως «γνωστός δεδηλωμένος νεοναζί γυμνασιάρχης» και «θεωρητικός του μορφώματος της «Χρυσής Αυγής»».

Από τις εκφράσεις αυτές, τα εθνικά δικαστήρια κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι ο προσφεύγων είχε την πρόθεση να προσβάλει τον Β.Μ..

58. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι, για να εκτιμηθεί η πρόθεση του προσφεύγοντος, τα εθνικά δικαστήρια δεν μετέφεραν τις προσαπτομένες παρατηρήσεις στο γενικό πλαίσιο της υπόθεσης. Αντιθέτως, το Εφετείο και το Ακυρωτικό Δικαστήριο εξέτασαν τις επίμαχες εκφράσεις αποκομμένες από το πλαίσιο του άρθρου για να καταλήξουν στο συμπέρασμα ότι οι χρησιμοποιούμενες εκφράσεις δεν ήταν αναγκαίες για την επιδίωξη του έννομου συμφέροντος επί του οποίου στηρίχθηκε ο προσφεύγων, και ότι θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει άλλες φράσεις. Ωστόσο, τα εθνικά δικαστήρια στο πλαίσιο μιας τέτοιας διαδικασίας καλούνται να εξετάσουν αν το πλαίσιο της υπόθεσης, το δημόσιο συμφέρον και η πρόθεση του συντάκτη του προσαπτόμενου άρθρου δικαιολογούσαν την πιθανή χρήση μιας δόσης πρόκλησης ή υπερβολής (βλ. *Καψής και Δανίκας*, ό.π., § 38· *Κουτσολιόντος και Πανταζής*, ό.π., § 43· και *Η Αυγή Εκδοτικός και Δημοσιογραφικός Οργανισμός Α.Ε. και Κάρης κατά Ελλάδας*, αρ. 15909/ 06, § 33, 5 Ιουνίου 2008).

32

59. Συναφώς, το Δικαστήριο δέχεται ότι η γλώσσα που χρησιμοποίησε ο προσφεύγων θα μπορούσε να θεωρηθεί προκλητική και ότι το άρθρο ήταν καυστικό, το οποίο περιείχε μάλλον σοβαρές επικρίσεις· ωστόσο, σε αντίθεση με τους ισχυρισμούς της Κυβέρνησης και τα συμπεράσματα των εθνικών δικαστηρίων, δεν βλέπει καμία προδήλως προσβλητική γλώσσα στις παρατηρήσεις. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι η παρουσίαση ενός άρθρου τύπου και το ύφος που χρησιμοποιείται σε αυτό είναι θέμα απόφασης των συντακτών, επί της οποίας δεν είναι κατ' αρχήν για αυτό, ή για τα εθνικά δικαστήρια, να εκδώσει απόφαση (βλ. *Couderc και Hachette Filipacchi Associés*, ό.π., § 144). Ωστόσο, επαναλαμβάνει επίσης ότι η ελευθερία της δημοσιογραφίας δεν είναι απεριόριστη και ότι ο Τύπος δεν πρέπει να υπερβεί ορισμένα όρια στο πλαίσιο αυτό, ιδίως «την προστασία ... των δικαιωμάτων των τρίτων» (βλ., μεταξύ άλλων, *MGN Limited*, ό.π., § 141). Εν προκειμένω, το Δικαστήριο θεωρεί ότι ούτε οι προσαπτομένες δηλώσεις ούτε το άρθρο που θεωρείται ως σύνολο μπορούν να θεωρηθούν ως άσκοπη προσωπική επίθεση ή προσβολή κατά του B.M..

33

60. Όσον αφορά τις συνέπειες του άρθρου, το Δικαστήριο δεν έχει ενημερωθεί για καμία συγκεκριμένη πληροφορία. Ως εκ τούτου, θεωρεί ότι, εκτός από εικασίες, το υλικό της δικογραφίας δεν αρκεί από μόνο του για να μπορέσει να λάβει γνώση ή να εξετάσει τις συνέπειες του άρθρου.

(5) Η βαρύτητα της επιβληθείσας ποινής

61. Τέλος, η φύση και η βαρύτητα της επιβληθείσας ποινής αποτελούν στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εκτίμηση της αναλογικότητας της επέμβασης (βλ. *Κατράμη κατά Ελλάδα*, αρ. 19331/05, § 38, 6 Δεκεμβρίου 2007· *Μήκα*, ό.π., § 32; και *Αθανάσιος Μακρής*,

ό.π., § 38). Εν προκειμένω, το Δικαστήριο λαμβάνει υπόψη ότι ο προσφεύγων καταδικάστηκε σε ποινή φυλάκισης τριών μηνών με αναστολή. Από αυτήν την άποψη, το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι, μολονότι η χρήση ποινικών κυρώσεων σε υποθέσεις δυσφήμισης δεν είναι από μόνη της δυσανάλογη (βλ. *Radio France και λοιποί κατά Γαλλίας*, αρ. 53984/ 00, § 40, ΕΔΔΑ 2004-II· *Lindon, Otchakovsky-Laurens και July*, ό.π., § 47· και *Ziembinski κατά Πολωνίας* (αρ. 2), αρ. 1799/ 07, § 46, 5 Ιουλίου 2016), μια ποινική καταδίκη αποτελεί σοβαρή κύρωση, λαμβανομένης υπόψη της ύπαρξης άλλων μέσων παρέμβασης και αντίκρουσης, ιδίως μέσω αστικών ένδικων μέσων (βλ. *Frisk και Jensen κατά Δανίας*, αρ. 19657/ 12, § 77, 5 Δεκεμβρίου 2017). Το Δικαστήριο έχει τονίσει επανειλημμένως ότι η επιβολή ποινής φυλάκισης σε υποθέσεις δυσφήμισης θα είναι συμβατή με την ελευθερία της έκφρασης όπως εγγυάται το άρθρο 10 της Σύμβασης μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, ιδίως όταν άλλα θεμελιώδη δικαιώματα έχουν υποστεί σοβαρή ζημία, όπως, για παράδειγμα, στην περίπτωση ρητορικής μίσους ή υποκίνησης βίας (βλ. *Cumrănă και Mazăre κατά Ρουμανίας* [Ευρείας Σύνθεσης], αρ. 33348/ 96, § 115, ΕΔΔΑ 2004-XI, και *Παρασκευόπουλος*, ό.π., § 42). Θεωρεί ότι οι περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης – ένα κλασικό παράδειγμα κριτικής ενός προσώπου γνωστού στην τοπική κοινότητα στο πλαίσιο συζήτησης για ένα ζήτημα δημοσίου συμφέροντος – δεν αποτελούσαν καμία δικαιολογία για την επιβολή μιας ποινής φυλάκισης. Μια τέτοια κύρωση, από τη φύση της, θα έχει αναπόφευκτα ένα ψυχρό αποτέλεσμα στη δημόσια συζήτηση, και η αντίληψη ότι η ποινή του προσφεύγοντος πράγματι ανεστάλη δεν μεταβάλλει το συμπέρασμα αυτό, ιδίως δεδομένου ότι η ίδια η καταδικαστική απόφαση δεν είχε διαγραφεί (βλ. *Marchenko κατά*

Ουκρανίας, αρ. 4063/ 04, § 52, 19 Φεβρουαρίου 2009, και *Malisiewicz-Gqsior κατά Πολωνίας*, αρ. 43797/ 98, § 67, 6 Απριλίου 2006).

(iii) *Συμπέρασμα*

62. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, το Δικαστήριο εκτιμά ότι τα εθνικά δικαστήρια περιορίστηκαν στο να διαπιστώσουν ότι οι προσαπτομένες δηλώσεις ήταν αξιολογικές κρίσεις και είχαν αμαυρώσει τη φήμη του Β.Μ.. Ωστόσο, δεν κατάφεραν να προβούν σε εκτίμηση σύμφωνα με τα κριτήρια που καθορίζονται στη νομολογία του Δικαστηρίου. Ειδικότερα, δεν έλαβαν υπόψη κατά την εκτίμησή τους: το καθήκον του προσφεύγοντος ως δημοσιογράφου να μεταδίδει πληροφορίες για ένα ζήτημα δημοσίου συμφέροντος και τη συμβολή του άρθρου του σε μια τέτοια συζήτηση· τη θέση του Β.Μ. ως δημοσίου λειτουργού που έχει δημόσια καθήκοντα, ο οποίος προηγουμένως είχε εκφράσει τις απόψεις του επί πολιτικών θεμάτων· την παρουσία ή την απουσία καλής πίστης εκ μέρους του προσφεύγοντος και το κατά πόσον οι αξιολογικές του κρίσεις στηρίζονταν σε σαφή πραγματική βάση· και το περιεχόμενο και τη μορφή του άρθρου. Παραλείποντας κάθε ανάλυση των στοιχείων αυτών, τα εθνικά δικαστήρια δεν κατάφεραν να δώσουν προσοχή στην ουσιαστική λειτουργία που επιτελεί ο Τύπος σε μια δημοκρατική κοινωνία (βλ. *Margulev κατά Ρωσίας*, αρ. 15449/ 09, § 51, 8 Οκτωβρίου 2019).

63. Συναφώς, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι έχει ήδη διαπιστώσει παραβίαση του άρθρου 10 της Σύμβασης σε έναν αριθμό υποθέσεων κατά της Ελλάδας λόγω της μη εφαρμογής των προτύπων από τα εθνικά δικαστήρια σύμφωνα με τα πρότυπα της νομολογίας του σχετικά με την ελευθερία της έκφρασης, όταν σταθμίζεται σε σχέση με την προστασία της φήμης κάποιου (βλ., μεταξύ άλλων αρχών, *Κατράμη κατά Ελλάδας*,

αρ. 19331/ 05, § 42, 6 Δεκεμβρίου 2007· *Βασιλάκης κατά Ελλάδας*, αρ. 25145/ 05, § 56, 17 Ιανουαρίου 2008· *Η Αυγή Εκδοτικός και Δημοσιογραφικός Οργανισμός Α.Ε. και Κάρης κατά Ελλάδας*, ό.π., § 35· *Κυδώνης κατά Ελλάδας*, αρ. 24444/ 07, § 38, 2 Απριλίου 2009· *Αλφαντάκης κατά Ελλάδας*, αρ. 49330/ 07, § 34, 11 Φεβρουαρίου 2010· *Μήκα*, ό.π., § 41· *Κουτσογιάντος και Πανταζής*, ό.π., § 48; *Καψής και Δανίκας*, ό.π., § 42· *Αθανάσιος Μακρής*, ό.π. § 39· και *Παρασκευόπουλος*, ό.π., § 44).

64. Το Δικαστήριο έχει επίγνωση του θεμελιωδώς επικουρικού ρόλου του συστήματος της Σύμβασης (βλ. *Dubská και Krejzová κατά της Τσεχικής Δημοκρατίας* [Ευρείας Σύνθεσης], αρ. 28859/ 11 και 28473/ 12, § 175, ΕΔΔΑ 2016). Πράγματι, αν η διαδικασία εξισορρόπησης είχε πραγματοποιηθεί από τις εθνικές αρχές σύμφωνα με τα κριτήρια που προβλέπει η νομολογία του Δικαστηρίου, το Δικαστήριο θα απαιτούσε ισχυρούς λόγους για να υποκαταστήσει την άποψή του με τη δική τους (βλ. *Perinçek κατά Ελβετίας* [Ευρείας Σύνθεσης], αρ. 27510/ 08, § 198, ΕΔΔΑ 2015 (αποσπάσματα)). Εντούτοις, ελλείψει τέτοιας διαδικασίας εξισορρόπησης σε εθνικό επίπεδο, δεν εναπόκειται στο Δικαστήριο να πραγματοποιήσει ανάλυση πλήρους αναλογικότητας. Ενώπιον της παράλειψης των εθνικών δικαστηρίων να παράσχουν συναφείς και επαρκείς λόγους για να δικαιολογήσουν την εν λόγω επέμβαση, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι εφάρμοζαν πρότυπα που ήταν σύμφωνα με τις αρχές που περιλαμβάνονται στο άρθρο 10 της Σύμβασης. Το Δικαστήριο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η επέμβαση στο δικαίωμα του προσφεύγοντος στην ελευθερία της έκφρασης δεν ήταν «αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία».

65. Ως εκ τούτου, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 10 της Σύμβασης.

II. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

66. Το άρθρο 41 της Σύμβασης ορίζει:

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση».

A. Ζημία

67. Ο προσφεύγων ζήτησε 1.603,58 ευρώ (EUR) αναφορικά με χρηματική ζημία, ύψους ποσού που αυτός κατέβαλε για να «εξαγοράσει» την ποινή του, η οποία, μετά την απόφαση με αρ. 112/ 2016 του Εφετείου, μετατράπηκε σε πέντε ευρώ ημερησίως. Επιπλέον, ζήτησε 15.000 ευρώ για ηθική βλάβη.

68. Η Κυβέρνηση υποστήριξε ότι η διαπίστωση της παραβίασης θα πρέπει να είναι επαρκής αποζημίωση για την ηθική βλάβη του προσφεύγοντος και ότι το αιτούμενο ποσό ήταν εν πάση περιπτώσει δυσανάλογο και υπερβολικό, λαμβανομένων υπόψη των αποφάσεων του Δικαστηρίου σε παρόμοιες υποθέσεις.

69. Το Δικαστήριο, λαμβανομένων υπόψη των εγγράφων που έχει ενώπιόν του, επιδικάζει στον προσφεύγοντα 1.603,58 ευρώ για χρηματική ζημία και 10.000 ευρώ για ηθική βλάβη, προσανυξανόμενο με κάθε φόρο που μπορεί να είναι απαιτητός.

B. Δαπάνες και έξοδα

70. Ο προσφεύγων ζήτησε επίσης 1.258,60 ευρώ για τις δαπάνες και τα έξοδα που πραγματοποιήθηκαν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, τα οποία αντιστοιχούν στην αμοιβή του δικηγόρου του ενώπιον του

Ακυρωτικού Δικαστηρίου. Επιπλέον, ζήτησε 5.000 ευρώ για τις δαπάνες και τα έξοδα που πραγματοποιήθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου.

71. Η Κυβέρνηση αμφισβήτησε τα ανωτέρω ποσά, υποστηρίζοντας ότι ήταν υπερβολικά και ότι ο προσφεύγων δεν είχε υποβάλει κανένα παραστατικό σχετικά με τα επικαλούμενα έξοδά του για τη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου.

72. Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, ένας προσφεύγων δικαιούται την επιστροφή των δαπανών και των εξόδων μόνον εφόσον έχει αποδειχθεί ότι αυτά πραγματοποιήθηκαν πράγματι και κατ' ανάγκη και είναι εύλογα ως προς την ποσότητα. Εν προκειμένω, λαμβανομένων υπόψη των εγγράφων που είχε στη διάθεσή του και των ανωτέρω κριτηρίων, το Δικαστήριο απορρίπτει το αίτημα για τις δαπάνες και τα έξοδα της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου και επιδικάζει το ποσό των 1.258,60 ευρώ για τις δαπάνες και τα έξοδα της εθνικής διαδικασίας, προσανξανόμενο με κάθε φόρο που μπορεί να είναι απαιτητός από τον προσφεύγοντα.

38

Γ. Τόκοι υπερημερίας

73. Το Δικαστήριο θεωρεί σκόπιμο το επιτόκιο υπερημερίας να βασίζεται στο επιτόκιο οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, στο οποίο θα πρέπει να προστεθούν τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή·

2. *Κρίνει* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 10 της Σύμβασης·

3. *Κρίνει*

(α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στον προσφεύγοντα, εντός τριών μηνών από την ημερομηνία κατά την οποία η απόφαση

καθίσταται οριστική σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, τα ακόλουθα ποσά:

(i) 1.603,58 ευρώ (χίλια εξακόσια τρία ευρώ και πενήντα οκτώ λεπτά), συν τυχόν φόρο που μπορεί να είναι απαιτητός, για υλική ζημία·

(ii) 10.000 ευρώ (δέκα χιλιάδες ευρώ), συν τυχόν φόρο που μπορεί να είναι απαιτητός, για ηθική βλάβη·

(iii) 1.258,60 ευρώ (χίλια διακόσια πενήντα οκτώ ευρώ και εξήντα λεπτά), συν τυχόν φόρο που μπορεί να απαιτητός από τον προσφεύγοντα, για τις δαπάνες και τα έξοδα·

(β) ότι από τη λήξη των προαναφερόμενων τριών μηνών έως την εξόφληση, καταβάλλονται απλοί τόκοι επί των ανωτέρω ποσών με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας κατά τη διάρκεια της περιόδου υπερημερίας, προσαυξημένων κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες·

4. Απορρίπτει το αίτημα του προσφεύγοντος για δίκαιη ικανοποίηση κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στην αγγλική γλώσσα και κοινοποιήθηκε γραπτώς στις 5 Νοεμβρίου 2020, σύμφωνα με το Άρθρο 77 §§ 2 και 3 του Κανονισμού του Δικαστηρίου.

Abel Campos

Γραμματέας

Ksenija Turković

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση εκ του συνημμένου αγγλικού εγγράφου
Αθήνα, 07/01/2021
Η επίσημη μεταφράστρια Σοφία Βασιλοπούλου